Ugdymo organizavimo rekomendacijos mokiniams, kuriems nustatytas elgesio ar (ir) emocijų sutrikimas

Lietuvos įtraukties
švietime centras

TURINYS

I Skyrius

BENDROSIOS NUOSTATOS 4

II Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS MOKYKLOS LYGMENIU 6

III Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS KLASĖS / GRUPĖS LYGMENIU 11

IV Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS INDIVIDUALIU LYGMENIU 15

V Skyrius

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS 18

I Skyrius

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ugdymo organizavimo rekomendacijos mokiniams, kuriems nustatytas elgesio ar (ir) emocijų sutrikimas, (toliau – Rekomendacijos) skirtos mokykloms, vykdančioms ugdymą pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir pirminio profesinio mokymo programas, (toliau – Mokykla) dėl mokinių, kuriems nustatytas elgesio ar (ir) emocijų sutrikimas, (toliau – Mokinys).

2. Rekomendacijomis siekiama įgyvendinti ugdymo prieinamumą ir kokybę veiksmingai reaguojant į Mokinio elgesio, kuris neatitinka socialinio, kultūrinio, situacinio ar fizinės aplinkos, kurioje jis vyksta, konteksto bei gali būti laikomas nejprastu, netinkamu arba trikdančiu dėl aplinkos, kurioje jis pasireiškia, (toliau – konteksto neatitinkantis elgesys) atvejus bei iškilusius iššūkius, siekiant užtikrinti Mokinio, Mokyklos bendruomenės narių ir (ar) kitų asmenų gerovę.

3. Taikant Rekomendacijas rekomenduojama atsižvelgti į Mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, jo sveikatos būklę, psichologinę savijautą ir kitus poreikius, teikiant Mokiniui švietimo pagalbą, vadovautis Rekomendacijose numatytais lygmenimis:

3.1. Mokyklos lygmeniu;

3.2. klasės / grupės lygmeniu;

3.3. individualiu lygmeniu.

4. Taikant Rekomendacijas vadovaujamasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme švietimo sistemai nustatytais principais, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatytais vaiko teisių ir laisvių apsaugos įgyvendinimo principais.

5. Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Švietimo įstatyme, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme bei ir kituose juos įgyvendinančiuose teisės aktuose.

II
Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS MOKYKLOS LYGMENIU

6. Pagalbos planavimas ir organizavimas:

6.1. Mokykla, priėmusi Mokinį:

6.1.1. organizuoja Mokyklos vaiko gerovės komisijos posėdį. Jame dalyvauja Mokyklos vaiko gerovės komisijos nariai, Mokinys ir (ar) jo tėvai (globėjai, rūpintojai) ir pagal poreikį gali dalyvauti kiti suinteresuotų įstaigų atstovai, t. y. Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą atlikusios pedagoginės psichologinės tarnybos ar švietimo pagalbos tarnybos, kuri teikia pedagoginių psichologinių tarnybų paslaugas (toliau – PPT), kitų įstaigų, nustatančių emocijų ar (ir) elgesio sutrikimus, specialistai, su Mokiniu dirbsiantys mokytojai bei švietimo pagalbos specialistai. Užtikrina, kad Mokyklos vaiko gerovės komisija, remdamasi pateiktais dokumentais iš PPT ar sveikatos priežiūros įstaigos dokumentais bei rekomendacijomis iš anksčiau Mokinio lankytos švietimo įstaigos arba kitos lankytos švietimo pagalbos įstaigos, su Mokiniu ir jo tėvais (globėjais, rūpintojais) aptartų ugdymo organizavimo ypatumus, pagalbos poreikį ir priimtų sprendimą dėl kartu su Mokiniu sudaromo jo galioms ir mokymosi poreikiams pritaikyto ugdymosi plano, individualaus ugdymo plano (toliau – IUP), padedančio išsikelti tikslus, juos įgyvendinti, prisiimti asmeninę atsakomybę už mokymąsi, sudarymo;

6.1.2. parengia individualų pagalbos planą (toliau – IPP), kuris gali būti IUP dalimi, jame atsižvelgiama į individualius Mokinio poreikius (gebėjimus, stiprybes bei sunkumus, ugdymosi / mokymosi ypatumus), specialiosios pagalbos teikimo, švietimo pagalbos specialistų poreikį, Mokinio interesus, jo tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius. IPP numatomi Mokinio individualūs ugdymosi tikslai, siekiami elgesio pokyčiai, švietimo pagalbos teikimo formos ir būdai, elgesio prevencijos ir intervencijos būdai, socialinių įgūdžių ugdymo veiklos, emocinės Mokinio būsenos gerinimo būdai;

6.1.3. paskiria už IPP įgyvendinimą atsakingą koordinuojantį asmenį, vadovaudamasi Koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-651/A1-455/V-1004 „Dėl Koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuris kartu su Mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), mokytojais ir švietimo pagalbos specialistais (psichologu, socialiniu pedagogu, specialiuoju pedagogu) numato siektinus tikslus, suplanuoja jų įgyvendinimo žingsnius, atsakomybes ir periodiškus susitikimus teikiamos pagalbos rezultatams aptarti.

6.2. Mokykla sudaro sąlygas Mokiniui dalyvauti Mokyklos neformaliojo mokinių švietimo veiklose kartu su kitais Mokykloje besimokančiais mokiniais.

6.3. Mokyklos vaiko gerovės komisijos nariai aptaria su Mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais), kokiu būdu, laikantis asmens duomenų apsaugos reglamentuojančių teisės aktų nuostatų, apie individualius Mokinio poreikius bus informuoti Mokyklos mokytojai, darbuotojai.

6.4. Mokykla, ugdydama Mokinių elgesį, atitinkantį socialinio, kultūrinio, situacinio ar fizinės aplinkos, kurioje jis vyksta, kontekstą, (toliau – kontekstą atitinkantis elgesys), naudoja elgesio fiksavimo ir vertinimo priemones Mokinio konteksto neatitinkančio elgesio priežastims nustatyti bei reikalingų įgūdžių ugdymo strategijoms numatyti. Visi konteksto neatitinkančio elgesio atvejai ir taikytos priemonės fiksuojamos raštu Mokyklos direktoriaus nustatyta tvarka.

6.5. Mokykla pagal turimus išteklius užtikrina Mokyklos resursus kokybiškam ugdymui teikti, o prireikus dėl papildomų resursų (pagalbos Mokiniui specialistų pareigybių, specialiųjų mokymo priemonių ar kt.) skyrimo kreipiasi į Mokyklos savininką, savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją galimiems sprendimo būdams kokybiškam ugdymui užtikrinti.

7. Saugios aplinkos Mokykloje užtikrinimas:

7.1. Mokykloje numatoma patalpa, kurioje, prireikus ir padedant Mokyklos darbuotojui, Mokyklos nustatyta tvarka turinčiam teisę vykdyti Mokinio priežiūrą, Mokinys turėtų galimybę nusiraminti, susivaldyti ir grįžti į klasę;

7.2. parenkamos ir nuosekliai taikomos tinkamos prevencinės priemonės pozityviam elgesiui mokyti ir palaikyti Mokykloje: pritaikoma aplinka, taikomas struktūruotas ugdymas, taikomos pozityvios klasės valdymo strategijos, kuriamas pozityvus santykis su Mokiniu, numatoma ir taikoma Mokinių skatinimo sistema, išgryninami lūkesčiai Mokinių elgesiui, numatomos tvarkos, kaip Mokiniai bus mokomi kontekstą atitinkančio elgesio;

7.3. skatinamas pozityvaus Mokyklos mikroklimato kūrimas, komandinis darbas ir bendradarbiavimas tarp mokytojų ir kitų Mokyklos darbuotojų, pozityvių santykių tarp mokinių kūrimas;

6.5. Mokykla pagal turimus išteklius užtikrina Mokyklos resursus kokybiškam ugdymui teikti, o prireikus dėl papildomų resursų (pagalbos Mokiniui specialistų pareigybių, specialiųjų mokymo priemonių ar kt.) skyrimo kreipiasi į Mokyklos savininką, savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją galimiems sprendimo būdams kokybiškam ugdymui užtikrinti.

8. Mokyklos darbuotojams, dirbantiems su Mokiniais, Mokykla pagal poreikį užtikrina:

8.1.

kompetencijų tobulinimo galimybes ir profesinį tobulėjimą (reguliarūs mokymai, specializuoti seminarai ir / ar supervizijos);

8.2.

emocinį palaikymą ir psichologinę pagalbą (palaikymo grupės);

8.3.

individualizuotą paramą ir konsultacijas (konsultacijos su specialistais, komandinė parama);

8.4.

resursus ir įrankius (mokymo medžiaga, specialiųjų mokymo priemonių, technologijų naudojimas);

8.5.

organizacinę paramą (aiški Mokyklos politika ir procedūros, Mokyklos administracijos parama);

8.6.

laiko planavimą ir darbo krūvio valdymą.

III
Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS KLASĖS / GRUPĖS LYGMENIU

9. Teikdami pagalbą Mokiniui klasės / grupės lygmeniu klasės vadovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistai pagal savo kompetenciją:

9.1. struktūruoja mokinių dienotvarkę:

9.1.1. pateikia klasėje / grupėje aiškią struktūruotą dienotvarkę, užtikrindami veiklos proceso aiškumą ir pastovumą. Esant pokyčiams, aptaria juos su visais klasės mokiniais, taip kurdami Mokiniui saugumo jausmą ir mažindami nerimą;

9.1.2. kartu su visais klasės / grupės mokiniais aptaria ir priima susitarimus ir taisykles (nuo 3 iki 5 susitarimų ir taisyklių), jų laikosi, reguliariai peržiūri, prireikus koreguoja. Užtikrina, kad susitarimai ir taisyklės būtų taikomi nuosekliai visiems klasės / grupės mokiniams. Taisyklės ir susitarimai turi būti suderinti su Mokyklos vidaus tvarkos aprašu, aiškiai apibrėžti, atitinkantys mokinių amžių bei suvokimą, pagarbūs ir etiški;

9.2. individualizuoja teikiamą pagalbą ugdymo procese:

9.2.1. pritaiko mokymosi medžiagą ir metodus pagal individualius Mokinio gebėjimus / poreikius, naudodami universalaus dizaino mokymuisi prieigą;

9.2.2. pagal poreikį teikia individualias konsultacijas ir paramą visiems klasės mokiniams (pokalbiai pertraukų metu, po pamokų arba kitu su Mokiniu sutartu laiku);

9.2.3. suteikia aiškų ir konstruktyvų grįžtamąjį ryšį kiekvienam klasės mokiniui apie jo pasiekimus ir pažangą. Pristato jo stipriąsias puses ir paaiškina, kur reikia tobulėti;

9.3. struktūruoja veiklą pamokos metu:

9.3.1. planuoja pamokos veiklą, atkreipdami dėmesį į Mokinio gebėjimą išlaikyti dėmesį, dalyvauti pamokoje. Atsižvelgdami į Mokinio stiprybes, kelia realius tikslus;

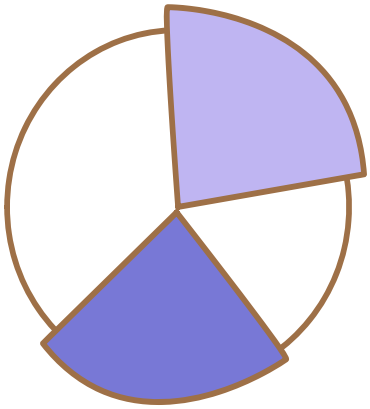

9.3.2. pagal poreikį pateikia detalų pamokos planą;

9.3.3. padėdami Mokiniui lengviau suprasti užduotį, duoda trumpas instrukcijas pamokoje. Jei užduotis yra sudėtinga, suskaido ją į mažesnes dalis, aiškiai įvardina, kiek laiko skirta užduočiai atlikti;

9.3.4. pamokos metu naudoja vaizdines priemones;

9.4. kuria nusiraminimo atmosferą klasėje:

9.4.1. ugdymo proceso metu įtraukia nusiraminimo technikas, kurios gali padėti Mokiniui suvaldyti kylančius jausmus (kvėpavimo pratimai, sensorinių priemonių naudojimas ir kt.), o Mokiniui pasijutus nesaugiai, neramiai ar suirzus suteikia galimybę atsitraukti, nusiraminti;

9.4.2. klasėje / grupėje paskiria ramią erdvę, kur klasės / grupės mokiniai galėtų nusiraminti / atsipalaiduoti. Užtikrina, kad ši erdvė būtų vizualiai atskirta nuo likusios klasės erdvės (arba būtų įrengta kitoje patalpoje), bei paaiškina taisykles, kada ir kaip mokiniai gali ja naudotis;

9.5. ugdo (formuoja) socialinius įgūdžius:

9.5.1. ugdo (formuoja) socialinius įgūdžius, padėdami klasės / grupės mokiniams suprasti socialinio elgesio normas, taisykles, ribas. Moko, kaip tinkamais būdais reikšti savo norą bendrauti su aplinkiniais. Organizuoja grupines veiklas, kurios skatintų bendradarbiavimą, tarpusavio pagalbą ir teigiamą bendravimą (komandiniai žaidimai, projektai, diskusijos ir kt.). Pateikia aiškius elgesio pavyzdžius ir modelius, kaip tinkamai elgtis tam tikrose situacijose;

9.5.2. ugdo mokinių emocinius įgūdžius, empatiją. Moko atpažinti savo ir kitų jausmus (veido išraiškos ir kt.);

9.5.3. formuoja mokinių komunikacijos įgūdžius (pokalbio palaikymas, užbaigimas, pašnekovo išklausymas, tinkamo konflikto sprendimo būdo pasirinkimas ir kt.);

9.5.4. skatina mokinių atvirą ir pagarbų bendravimą ir tarpusavio supratimą. Teikia teigiamą grįžtamąjį ryšį ir padeda mokiniams suvokti jų elgesio pasekmes;

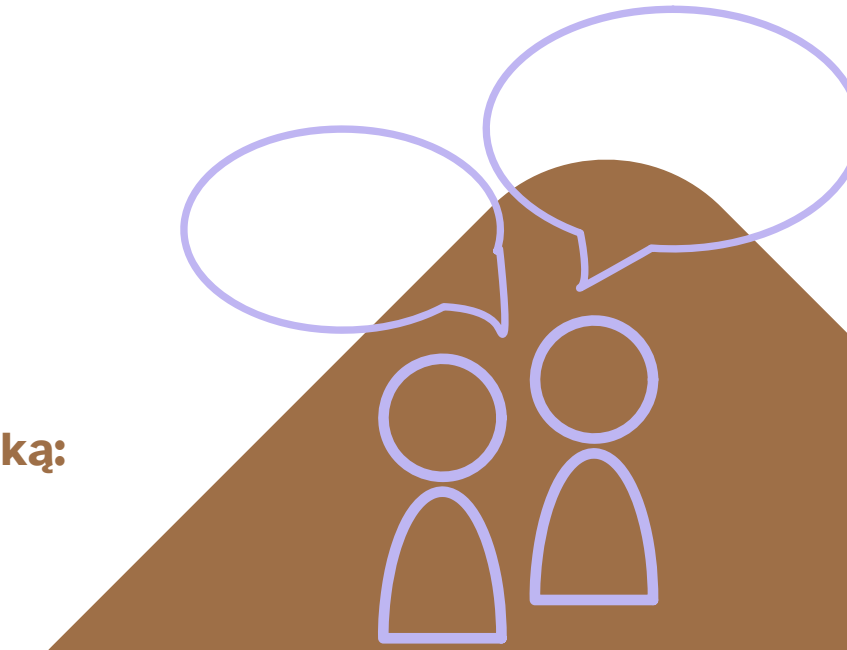

9.6. pritaiko mokymosi aplinką:

9.6.1. pritaiko mokymosi aplinką, leidžiančią užtikrinti mokinių poreikius. Sudaro galimybę pasirinkti ugdymosi formą (darbas grupėje, individualus darbas ir pan.);

IV
Skyrius

PAGALBOS TEIKIMAS INDIVIDUALIU LYGMENIU

10. Teikdami Mokiniui pagalbą individualiu lygmeniu, mokytojas, švietimo pagalbos specialistai:

10.1. siekdami atliepti Mokinio poreikius, kuria pasitikėjimu grįstą santykį su Mokiniu;

10.2. pritaiko ugdymo turinį, atsižvelgdami į PPT rekomendacijas ir į individualius Mokinio gebėjimus bei nustatyto sutrikimo specifiką (mokymo medžiagą pateikia įvairiais būdais (vaizdiniu, garsiniu ir kt.), įtraukdami Mokinį į veiklas atsižvelgia į jo pomėgius, naudoja vizualines užuominas ugdymo procese (pateikia galimas atsiskaitymo formas ir leidžia Mokiniui iš jų pasirinkti atsiskaitymo formą ir pan.). Prireikus Mokiniui leidžia naudotis atramine medžiaga ugdymo procese, atitinkamai parinkdami galimas atsiskaitymo formas;

10.3. struktūruoja Mokinio dienotvarkę (pamokas, pertraukas, neformalųjį švietimą ir kt.), numatydami ir taikydami individualius Mokinio poreikius atitinkančius metodus, būdus ir priemones;

10.4. atsižvelgdami į sutrikimo raiškos pobūdį ir Mokinio poreikius, sudaro sąlygas ugdomosios veiklos metu daryti fizinio aktyvumo pertraukas, suteikia galimybę Mokiniui nusiraminti, naudoti specialiąsias, sensorines priemones ir kt. (ugdomosios veiklos, pertraukų tarp pamokų ir neformaliojo ugdymo metu);

10.5. numato ir taiko Mokiniui skatinimo sistemą.

11. Mokyklos vaiko gerovės komisija:

11.1. ne rečiau kaip du kartus per pusmetį peržiūri IPP ir aptaria su Mokyklos švietimo pagalbos specialistais, mokytojais, Mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais) Mokinio elgesio ir emocinės savijautos dinamiką bei teikia siūlymus dėl naujų trūkstamų socialinių įgūdžių ugdymo, nusiraminimo bei savireguliacijos būdų mokymo ir strategijų taikymo, kartu su Mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais) pagal poreikį atnaujina sudarytą IPP, kuris atitiktų Mokinio poreikius, konkretaus Mokinio užsibrėžto konteksto atitinkančio elgesio tikslo pasiekimą.

11.2. Per mokslo metus ne mažiau nei du kartus aptaria IPP įgyvendinimo rezultatus, peržiūri ir atnaujina atsakomybes už IPP įgyvendinimą bei iškelia naujus tikslus.

V
Skyrius

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

12. Mokykla, organizuodama Mokinių ugdymą, bendradarbiauja ir konsultuojasi su savivaldybės PPT, regioniniu specialiojo ugdymo centru, Lietuvos įtraukties švietime centru, „Diemedžio“ ugdymo centru, tėvų asociacijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, viešojo ir privataus sektoriaus įstaigomis, teikiančiomis pagalbą Mokiniams.

13. Organizuojant Mokinių ugdymą, asmens duomenys tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, duomenų valdytojų patvirtintais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais asmens duomenų tvarkymą ir teisinę apsaugą. Asmens duomenų tvarkymo tikslas – Mokinių ugdymo organizavimo procedūrų užtikrinimas. Duomenų subjektų teisės įgyvendinamos duomenų valdytojų, į kuriuos kreipiamasi dėl duomenų subjekto teisių įgyvendinimo, nustatyta tvarka, vadovaujantis Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu.

14. Dokumentai saugomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymu ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. V-900 „Dėl ugdymo organizavimo rekomendacijų mokiniams, kuriems nustatytas elgesio ar (ir) emocijų sutrikimas".